

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

§. I. Het eerste stuck raekende het eeren, ende besoeken vande Reliquien
der Martelaren.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

welcke de regeringhe van de ghemeente bevolen is.

Ten derden: En wilt uwen Bisschop niet wederstaen in dese sake, ende t'ghene dat hy doet, volght dat sonder dispute, ofte scrupel. Is dit niet te segghen dat de Bisschoppen sekere ghestelde vastendaghen moghen instellen/het heel jaer deur/ aenghesien dat hy het vasten op den Saterdaghe Roomen, ende elders probeert?

Maer t'ghene daer het hier meest op aenquam/ was op het onderschept der spijzen: Hier van seghe D. Cabeljau, dat het Augustinus in den selben bries hout booz superstitie: hy moet ons de woorden Augustini boozstellen / ende naerder aentwysinghe doen / want ick en hebbe in den heelen bries niet een woort daer van konnen vinden.

HET III. CAPITTEL.

De ketterijen vande

VIGILANTIANEN.

Anno 400.

§. I.

Het eerste stuck raekende het eeren, ende besoecken vande Reliquien der Martelaren.

TEghen dese kettergheerst namelijk geschreven den H. Hieronymus, hier ober versocht wesende niet brieven dooz de Prie. sterg

sterg Riparius, en Desiderius, de welcke tot dien eynde het boeck van Vigilantius upt spaegnien hadden ghesonden nae Palestina, daer Hieronymus doe woonde/ dooz de handen van eenen sekeren Sisonius: welcke schriften Hieronymus soo haest niet ontfanghen en hadde / ofte heeft se daetelijck / ende sonder upstel beantwoort / om te rhoonen dat de sake klaar lagh teghen Vigilantium sonder daer ober vele disputen te maken.

Het eerste stuck dan / daer dese Vigilantius in dwaelde/ stelt ons met dupdelijke woorden boozden H. Hieronymus.

Voor eerst *Epist. 53. ad Riparium*, segghende: Ghy schrijft my dat *Vigilantius* sijnen stinckenden mont wederom heeft open ghedaen, ende eenen vuijlen stanck laten uytgaen teghen de Reliquien der HH. Martelaren, ende dat hy ons, de welcke tot de selve eerbiedinghe draegen, alschen-dienaers noemt, ende afgodisten, om dat wy de beenderen van doode menschen eeren. O onghe-luckigh mensch, en weerdich met fonteynen van tranen beweent te worden! die niet en verstaet, dat hy soo sprekende een jode, ende Samaritaen is.

Ten tweeden *Epist. adversus Vigilant.* Daer is subitelijck opghestaen eenen sekeren *Vigilantius*, die met den onsuveren gheeft vecht teghen den gheest *Christi*, loochnende dat men de graven der Martelaren mach eeren.

Doch laet ons de eyghen woorden hoorzen van *Vigilantius*, die hy spors-ghewijs upbzaeckte teghen de Catholijcken.

Wat ist van noode, sepde hy / met soo groot eere, niet alleen te eeren, maer oock te aenbidden, ick en weet niet wat, tegne ghy omdraeghende in een kleyn kasken, viert?

Item: Wat kust ghy aenbiddende de asschen dewelcke met een lynen kleedt is omwonden?

Item: Wy sien dat schier de ghevvoonte der Heydenen, onder pretext van religie in de Kercken inghevoert is, vvant by klaren daghe sien vvy menichte van vvasse keersten ontsteken, ende vvaer, ick en vyet niet

wat

vvar affchens, in een kasken met een kostelijck lynen kleedt omwonden bevvaert vwort, al kussende aenbeden vvert.

Item: Een schoon eere gheven soodanighe menschen aen de alderfalichesten Martelaren, de vvelcke sy meynen verlicht te kunnen vverden, door slechte vvasse keerskens.

Dit altemael noemt Hieronymus in t'selbe tractaet/dwaellighen/lasteringhen/spottinghen/blasphemien/ketterijen ouer-een-komende met die hande ketter Eunomius, ende seght/dat Vigilantius hierom een Jode is/een Samaritaen/een monster/eenen dooimer/ende soo boozts; thoonende daerenboven met de exempelen van alle de Bisschoppen des werelts/ende van alle Kercken/dat Vigilantius streedt teghen het gheboelen hande heele rechtsinnighe Kercke.

Dese selbe leeringhe hebben elf hondert jaren daernaer wederom opgheraept / ende teghen de Catholijcken ghedreuen / onse Nieuw-Ghereformeerde: **De woorden** (behalben hare practijke) van haer eyghen leeraers sullen dit upghen.

Ten eersten Ioannes Caluyn: in *Cap. 19. Actor. vers. 12.* **De Papijsten**/seyt hy/ sijn seer grove esels dat sy de daet van Paulus tot haer bedyeghelijck heplichdom / ende Kelsiquen trecken / kussende ende aenbiddende den schoen van S. Franciscus den gozdel van S. Rosa / ende meer dierghelijcke gupchelpijperijen.

Item: in *de supplic tot Carel V. s. 28.* **De Papijsten** en konnen niet verdzaghen/dat wy seggen / dat het groue afgoderijen sijn/ende groutwelen / de ghebeenten der ghestoquene/goddelijcke eere te bewijfen.

Item s. 30. Ick en hebbe noch de groffte superstitie niet aengeruert: Sy vertieren hare afgoden als nu met blommen / en kraussen / als nu met stupers/kleeren/gozdels/buydels / ende alderhande brabbelinghen: **Sy ontfeken boozhaer**

haer wasse-keerffen / sy betwerookense / sy draegen se om op hare schouderg ten pzonck.

De discipels van desen Meester spreken alle up den selben mont; Laet ons hoozen.

Guilielmus Perkinus *Demonst. problem pag. 315.* Het ontsteken van keerffen / seyt hy/by klaren daghe was de ghewoonte der ketteren.

Everaert Schuyt, *in de nootwendighe Confid. pag. 199.* Wy en sijn soo dwaes niet / dat wy de Reliquien souden kussen / noch onse meeninge en is gantsch niet / dat men die op de autaren behoort te setten / ende in processien om te dragen; veel min dat men die behoort aen te bidden / ende die offerhande behoort te offeren.

Samuel Velcius *in sijn VVaerheys licht part. 2. artic. 59. pag. 201.* Het aenbidden van de Reliquien noemen wy dubbel afgoderpe.

Ten lesten / Petrus Cabeljau *in sijn Catholijke VVaerheyt pag. 615.* Wat ist / dat wy in de Roomisten meest beschuldighen? Het is / dat sy booz de Reliquien nederballen / de selve debotelijck kussen / dienen / aenbidden / de selve wasse-keerffen / ende lieffelijck reuck-werck offeren.

Item in sijn Memory-boeck *part. 2. pag. 595.* In het soodansch eeren als de Roomsche Kercke drijft / met die bukten de aerde te houden / kostelijck te vercleren / om te draghen / daer booz te knielen etc. en weten wy niet hoe yemant soo bot / ende onbeschaemt kan wesen / dat hy loochenen derf / dat daer in noch verrijckel tot afgoderije / noch afgoderije selve soude te binden sijn.

Soo wie dese mannen hoozt spreken / hoe en sal hy niet dencken / dat den ketter Vigilantius wederom is opghestaen / om de Kercke te bestrijden in materie van de Reliquien?

De Vigilantianen beschuldighden de Rechtsinnige valschelijck / dat sy de Reliquien aenbaden / ofte dese eere bewesen die Godt alleen toekomt.

Alsoo doet oock Ioannes Caluyn, als hy ons toeschijnt dat wy aen de Reliquien goddelijcke eere

bewijzen. **Tij** ontwaarchrich.

Soo doet mede Everaert Schuyt, als hy seyt / dat wy aen de Reliquien offerhande offeren, tij ghebeu-
felt/ende gbelastert.

De Vigilantianen, noemden de Catholijken van haren tyt / Afgodisten ter oorzacke van t'ereen der Reliquien.

Soo spreeckt oock bande teghenwoordighe Catholijken / Ioannes Caluyn, segghende dat het eeren der Reliquien groue afgoderijen sijn: Item/ groue superstie.

Samuel Veltius, noemt het dobbel afgoderije.

Petrus Cabeljau, seght dat hy moet bot ende on-
beschaemt sijn, die derf loochenen dat het afgode-
rije is.

De Vigilantianen: spotteden/om dat men de Re-
liquien stoot in goude kaskens/de selve bekleedde
met zijde/ende niet een kostelijck deksel.

Hier mede spot oock Ioannes Caluyn, als hy
seyt: De Papisten verciere hare afgoden met blom-
men, kranffen, sluyers, gordels &c.

Petrus Cabeljau spot mede / met het kostelijck
verciere, der Reliquien.

De Vigilantianen spotteden met het outsteken
van wasse keerffen by klaren daghe/ende hielden
dit booz heydensch.

Ioannes Caluyn, hout dit oock booz grove supersti-
tie, ende Perkinus hout het booz ketterye.

De Vigilantianen, sepden spots-ghewijs teghen
de Catholijcken / wat kust ghy een weynich stof, en-
de affchen, het selve aenbiddende.

Everaert Schuyt seght: Wy en sijn soo dwaes niet
dat wy de Reliquien souden kussen.

Petrus Cabeljau seyt: Wy beschuldighen in de Ro-
manisten, dat sy de Reliquien devotelijck kussen, voor de
selve nedervallende, ofte aenbiddende.

De Vigilantianen, noemden de Reliquien van
haren tyt al spottende/ slecht stofken, wat affchen,
ick en weet niet wat &c.

Ioannes Caluyn noemt de onse / gynchelpyperffen,
ende

ende bedrieghelijcke Reliquien.

Petrus Cabeljau in sijn Cath. Waerh. pag. 609.
noemtse Snorrepypen, en beufelinghen.

De Vigilantianen loechen met het ombzaeghen
der Reliquien: soo doet Caluyn mede/ ende Averaere
Schuyler, ende Cabeljau.

Summers die hier in alles niet eene volkomen
ober-een-komste en siet vande Nieuw-gherefor-
meerde met de Vigilantianen, die en moet niet al-
leelijck blind/maer oock uyt-sinnich zijn. Euen
strydich sijn sy teghen het gheboelen Hieronymi,
ende vande heele recht-sinnige Kercke van sijn tpt.

Ten eersten Hieronymus seght: VVy eeren de beeen-
deren van de doode menschen, wy eeren de Reliquien,
ende graven der Martelaren.

Maer heeft men oyt yet sulcx ghestien/oste ghe-
hoozt by Partye?

Ten tweeden seyt hy / door alle de Kercken vande
Oosten ontsteect men keerssen by klaren daghe, als
men t^e Euangelie moet lesen.

Dese ghewoonte is by Partye in de keerse ghe-
brogghen.

Ten derden seght Hieronymus, wy waken, ende ver-
nachten (bupten twiffel om te bidden) seer dickwils
in de Kercken der Martelaren.

Het slaepen op sachte pluymen bevalt Partye
beter/als t^e waeken.

Ten vierden, seyt hy / VVy doen sacrificien op de
beenderen van Petrus, ende Paulus.

Niet alleen de Reliquien/maer ooc de Sacristi-
en sijn verre te zoeken by Partye.

Ten vijften seyt hy / Alle de Bisschoppen des we-
relts komen in de Kercken der Martelaren, daer hare Re-
liquien in een kostelijck decksel ligghen omwonden, en-
de meijnen dat hare graven, autaren Christi sijn.

Hoe verre is Partye van dese ghewoonte / die
sels gheen Kercken van Martelaren heeft.

Ten lesten seght Hieronymus; dat het een alge-
meene gewoonte was vande heele Kercke/ t^e sijn-
nen tijde/de Reliquien om te vzaegen/ met groo-
ten toeloop des volcks.

Maer

Maer is dese ghewoonte by Parrye te vinden?

Ydele uytvlucht van *Partye*.

DE Chronijck-schrybers van Maeghdenburgh *Cent. 4. Cap. 8. Pag. 602.* gaen hier wederom de meester spelen/ende haer selben tot rechtens stellen over het verschil tusschen Hieronymum, ende Vigilantium, segghende: *Hieronymus* een man van nature weghe bitter, ende vehement, heeft buyten alle schreue, en mate het seggen van *Vigilantius* opgenomen ende is hem aenghevallen met twee schriften: Maer heeft meer ghevochten met lasteringhen, ende overtoelichheit, als met argumenten, en redenen: Twelck oock too ghedocht heeft aen *Gregorius*.

Het eerste is groote vermetentheit / ende een ydele uytvlucht / die nergheus op ghesondert is / te weten dat Hieronymus hier sich soude te buyten gegaen hebben in bitterheit / ende scheldinghen: Hoe kan dat wesen / aenghesien dat hy tot sijn boozdeel neemt / ende het ghebruick / ende de ghewoonte vande heele rechtsinnige kercke t'synen tijde / in het eeren / bezoeken / omdringhen etc vande Reliquien?

Het tweede, dat Hieronymus over sijn scheldinghen teghen *Vigilantium* soude berispt werden van *Gregorius*, is valsch. 't is *Erasmus Roterodamus* gheweest die dit ghedaen heeft / soo als *D. Cabeliau* oock bekend in sijn *Memory-boeck Part. 2. pag. 603.* Wtens woorden hy oock citreert / de welke vande *Chronijck-schrybers* / valschelijck aen *Gregorio* worden toeghedicht.

Du wat het vonnisse van *Erasmus* raecht / dat en is by ons van gheen meerder werde / als dat vande *Maeghde-burghsche schrybers* / dat is / van gheender werde / om dat het een sot / ende vermetelijck vonnis is.

De *Chronijck-schrybers* gaen voort / ende seg-

segghen: Hieronymus bevecht al het ghene, dat Vigilantius mischien goetvruchtelijck, ende wel hadde gheschreven vanden superstitieusen dienst, ende eere van de Reliquien: Maer met redenen die niet vast gaen.

Hier gheben sy een leck aen Hieronymus, ende verschoonen / jae prijsen het segghen van Vigilantius; alles omgherijnt / de wijle men niet en bevindt dat iemandt vande Oudt-vaders van die / ofte de volghende tijden / Hieronymum ober sijn schijft teghen Vigilantium soude berispt / ofte bestreden hebben.

Die van dese Materie meer wilt hebben / die lese hier boven de eerste aen-merckinghe van het derde deel.

Somma laecht eens beminde leser, als ghy alle dese ijdele uytbluchten hoorz. Epiphanius, soo wy boven ghehoort hebben / segghen onse Nicenw-ghere-sozmeerde / ende andere haers ghelijcke / is te pikantigh gheweest teghen Acrius: Hieronymus, is te bitter / en behement gheweest teghen Vigilantius: den selven Hieronymus, ende Augustinus, sijn ketterz gheweest / als sy Jovinianum hebben bestreden. Daer en is niet soo bondigh / noch soo ghewis / noch soo vast in de werelt / t'welck niet soo heuselachtighe redenen / niet en can omghestooten worden / jae niet soo quaet / t'welck men / soo boozt gaende / niet en sal doen passeren booz goet.